

Koronanın Yararları

Cengiz KILIÇ

Koronavirüs tedbirleri nedeniyle sokağa çıkılamayan günlerde, ders çalışmamak için bahane arayan birçok insan gibi ben de bilgisayarımdan gereksiz dosyaları temizleme uğraşı içindeyken sosyal medyadan indirip kaydettiğim aşağıdaki fotoğrafla karşılaştım. Bazen bir fotoğrafı veya yazıyı aceleyle, niye beğendiğimizi çok da farketmeden kaydedebiliriz; bunda da böyle olmuş anlaşılan. Tekrar karşılaşıncı nedenini daha iyi anladım. Daha sonra, fotoğrafın kaynağını araştırırken fotoğrafın birçok açıdan çok önemli olduğunu farkettim. Yüzyıldan daha uzun bir zaman önce, televizyonun, internetin olmadığı bir dönemde belediye, yoğun yağmura rağmen merak içinde bekleyen halka, peşpeşe geçen araçlar üzerine oturtulmuş grafikler aracılığı ile faaliyetleri hakkında bilgi veriyor. Resimaltından anlaşıldığına göre, belediyenin sağlık birimi kişisel hijyenin hastalanma ve ölüm oranlarını nasıl azalttığı konusunda grafikleri çok başarılı biçimde kullanmış. Zaten resim de sunum teknikleriyle ilgili bir kitaptan alınmış; benim konu etme nedenim bu değil. Ben, yüzyıl öncesinin bu powerpoint sunumuna baktığımda bazı toplumların ekonomi ve sanayi alanında diğerlerine göre neden çok daha hızlı gelişme gösterdiklerinin nedenlerini görebileceğimizi düşünüyorum. Bence bu nedenlerden biri, bilimin yol göstericiliğine inanmak. Bu fotoğrafta, sadece belediyenin değil, yağmur altında sunumu bekleyen halkın da bu konuda aynı inancı paylaştığı görülüyor. İkinci neden ise, yöneticilerin toplumu ilgilendiren konularda halkı bilgilendirme yükümlülüğünü hissetmeleri. “Biz ne lazımsa düşünür, yaparız” dememiş, bir demeçle yetinmemiş, üşenmemiş, herkesin daha kolay anlayacağı yöntemleri araştırmış ve uygulamışlar.

Covid-19 pandemisi sürecinde meslektaşlarla konuşurken sıkça gündeme gelen konulardan biri de pandeminin olumlu

sonuçları oldu. Gerçekten de neden olduğu ölümler ve acıların yanında pandeminin olumlu etkilerini yok sayamayız. Bu yararların bir kısmı medyada, sosyal medyada da yer buldu. Birçok insan hayatta önceliklerin neler olduğunu, arkadaşlarının, ailenin önemini, sevdikleriyle ilişkisinin ne kadar yüzeysel olduğunu, azla yetinilebildiğini, hergün alışverişe gitmek gerekmediğini, insan temasının, yakınlığın, sosyal desteğin ne kadar gerekli olduğunu, dayanışmanın, fedakarlığın önemini pandemi sayesinde farkettiler veya keşfettiler. Pandemi döneminde, bilimsel araştırmalar konusunda da, eskisine oranla önemli ilerlemeler olduğu daha fazla gündüzüne çıktı. Bu değişimi tek başına pandemiye bağlamak doğru olmasa da, 20 yıl öncesine göre bariz bir fark olduğu bir gerçek. Gölçük depremi sonrasında, depremzedelerde ruh sağlığı araştırması yapmak isteyen araştırmacılar, kendi meslektaşları tarafından,

Geliş Tarihi/Received: 04.06.2020, **Kabul Tarihi/Accepted:** 04.06.2020, **Çevrimiçi Yayın Tarihi/Published Online:** 10.06.2020

Prof. Dr., Hacettepe Univ. Tıp Fak., Ruh Sağlığı ve Hastalıkları AD., Ankara

<https://orcid.org/0000-0002-9270-8625>

E-posta: cengiz.kilic@ymail.com

depremzedelerin böylesi bir dönemde araştırmaya değil, desteğe, dayanışmaya, yardıma ihtiyacı olduğu söylenerek eleştirilmişlerdi. Şimdi ise nereye baksak bir Covid-19 araştırması karşımıza çıkıyor. Bazı araştırmaların konusunu saçma veya gereksiz bulsak da, kimsenin aklına “araştırma yapmanın zamanı değil” demek gelmiyor. Dahası hem yerli, hem yabancı birçok araştırma destek kuruluşu, fonlarını bu dönemde Covid araştırmalarına ayırıyor. Bunlar azımsanmayacak gelişmeler.

Bilimin yolgöstericiliği konusunda ülkemiz için bir başka olumlu gelişme ise pandemi başladıktan sonra bir bilim kurulu oluşturulması oldu. Gene 1999 depremiyle karşılaştıracak olursam, o dönemde de TV’lerde bilim insanları ve uzmanlar uzun süre yer aldılar ve topluma seslenme fırsatı buldular. O günlerde de bugün gibi bilim insanlarının yanıltıcı bilgiler verdiği oldu. O günlerde de, kongrelerde tartışılması gereken konuların TV’lerde tartışıldığı, uzmanların birbiriyle çelişen görüşleri yüzünden toplumun kafa karışıklığının arttığı oldu. O günlerde de, korkuyu, belirsizliği azaltmayan, aksine arttıran beyanlar oldu. Bunları not etmek önemli, evet, ancak tüm bunlar toplumların ciddi risk altında olduğu zamanlarda bilimin, bilim insanlarının yol göstericiliğinin öne çıktığı, farkedildiği gerçeğini örtmemeli. Pandemi döneminde bilim karşıtı kişilere veya sahte bilimcilere ilginin azalması, bilim

insanlarının konuştuğu programların izlenme oranlarının yüksek olması bunu kanıtıyor.

Yukardaki iyimser bakışa göre endişeye mahal yok, tehlike anında toplum yüzünü kime döneceğini biliyor, diyebiliriz. Öte yandan, bilimin yol göstericiliği kendiliğinden değil, bilim insanlarının çabası ve mücadelesiyle binlerce yılda oluşmuştur; kalıcı da olmayabilir. Teknolojik gelişmeler hem yararlı ve doğru bilgi hem de çöp bilginin çok kolayca ve hızla yayılabilmesini sağlıyor; üstelik çöp bilginin yayılma hızı daha da fazla. Bilimin yol göstericiliğinin sürmesi için bilim insanlarının daha fazla gayret göstermesi gerekiyor. Yöneticiler bilim insanlarının görüşlerini dinlese de, onları uzakta tutmak isteyebilirler. Bununla mücadele etmek, sesimizi duyurmak, bunun için de toplumla daha yakın bağlar kurmak zorundayız. “Ben dersimi anlatır, makalemi yazarım, isteyen okur” deme lüksümüz yok. 100 yıl önce, imkansızlıklar içinde toplumu aydınlatmaya çalışan insanlardan bu konuda öğrenecek çok şey var. Pandeminin bir yararı da bilimin yol gösterici sesi susturulduğunda gelişmiş ülkelerin bile nasıl bedel ödeyeceğini görmemiz oldu.

Kaynak

Brinton WC (1919) Graphic Methods for Presenting Facts. The Engineering Magazine Co., New York, S.343.